

עין משפט
גר מצוה

לד:

המפקיד פרק שלישי בבא מציעא

מסורת הש"ס

(א) כי רישל כפילא אונגא,
(ב) לניל (ג) שטותא מנא,
(ד) וס: ע"ש,
(ה) ויניח חס: כנא חסא
(ו) ד"ה סופא (ז) ו' ל'
מל מקוס: רש"א.

הנהרות הב"מ

(א) רש"י ד"ה ויניח
ו' מ' מלמסו והאב ל'
הפסק:

מוסף רש"י

משביעין אחר: מוסר
שכר שטותא מנא ויניח
מלמסו בשטותא
(ה) ויניח חסא שמא עיני
נזון בה: ויניח חסא
דמס: ויניח חסא שמא
מלמסו חסא שמא עיני
שהפקדון אצלו: המטה
(ז) ויניח חסא שמא עיני
הלא את הפקדון: ויניח
לא דקדק זה כמאן ויפסלו
לעדות ולשפוט: ויניח.

רבינו הגנאל

המשכון ונתון המלוה כי
הלויתך עליו ד' דינרין
והיה שיה שיה דינר הדינר
מחשב על ב' דינרין
דמי המשכון שאבר פני
שאמר חכמים כשומר
שכר אני שישלם הגנבה
והאבירה עבשיו חייב
אתה לתת לו ב' דינר
שילום הלוה ויניח לו ב'
לא כי אמר ד' דינרין
הלויתך וי' היה שיה
המשכון ולא נשאר לך
כלום פטור הלוה משטובה
דאורייתא שיה לא הורה
לו כפקדון מן התביעה
אבל אם ישען הלוה סלע
הלויתך וי' דינרין היה
שיה המשכון וישאר לך
עלי דינר המלוה אמר
לא היה שיה המשכון
אלא כי דינר ונשאר לי
עליך כי דינר כיון שהורה
ביינך חייב לישלם (גל)
הדינר וישבע על הדינר
האמר שטובה דאורייתא
ותנן בהראשון מ' נשבע
מי שהפקדון אצלו שמא
ישבע זה ויוציא הלה
את הפקדון ואינו שיה ג'
דינר כמו שנשבע ומצא
הלה חשוד על השבועה.

ואמרו בניס אין אנו משלמין. (ב) לא הספיק לשלם עד שמת: שלמו
בניס. והאב לא הספיק לומר הריתי משלם עד שמת: דענד לי
נייה נפשא. פעמים רבות עשה לי קורת רוח: שילם לבניס. מתו
הנעלים ונגנבה ואמר השומר לבניס הריתי משלם או שילם מזה:

שלמו בניס נכנס מהו. לדיכא שוס
לד נייחא נפשא כלאו עשה קיימס
שלא הס ולא אביהס של עשו קורת רוח
לאלו ולא אביהס של אלו קיבל
קורת רוח מני השומר: או דלמא.
כיון שנייהס הראשונים היה להו
נייחא נפשא כהדדי קנו כפילא חף
בניס מן הנניס: שילם מחלס.
מתחילתו אמר הריתי משלם מחלס
ולא יומר: מהו. לקנות חזי הכפל:
שאל שפי פרות. אם תימני לומר לא
קני מחלס שאל שמי פרות ונגנבו
ואמר הריתי משלם אחת ולא אמר
מחלס מחמת מלכא: מהו. לקנות
כפל שלא לא אמרתי כיון דפרה
שלימה שילם קנה או דלמא כיון
דמרייהו חד פקדון הוו ואינו משלם
את שתיס לא אקני ליה כפילא
שהרי הוא נפסד על ידו: ושילם לאחד
מהס. חלקו חזי דמיה שעלו מהו
לקנות חלקו המניעו מי אמרתי כל
הקנו שני שילם או דלמא כניעין
עד שיסלם כל הפרה: ושילם אחד
מהס. חזי דמיו שעלו: מהו. שקנה
חזי הכפל מי אמרתי הרי שילם כל
המוטל עליו: שאל מן האסא. פרה
של יכני מלוג שהקנו שלה והפירות
לבעל: ויניח: הפרה לבעל: מהו.
לקנות הכפל מי אמרתי כיון דקנו
לאו דבעל הוא לאו משלמין מעליה
מינה ולא קני כפילא או דלמא כיון
דאפורופוס הוא על הנכסיו ואולו
הפירות בעלים הו עלייהו ומשלמין
הן: אסא ששאלה. לזוך קרקע
מלוג שלה: משביעין אומר. אמתי
קאי אע"פ שהוא משלם דקנתי
שילם ולא רלה לינבע משביעין אומר
שטובה שמינה כרשמו: שקל. חזי
סלע: פטור. הלוה מן השטובה
שאין כחן הודאה נמקתא: חייב.
לינבע שכן היה זה ומשלם לו
דינר שהורה לו: ופוסס היס שוס.
והלוה מונע את המלוה את יתר
דמיו. וקא סבר האי מנא המלוה על
המשכון שומר שכר הוא: פטור.
מן השטובה שאין כחן הודאה
שחייב לו כלום: ויוציא הלה כו'.
ויפסלו: אביא. קאי מי נשבע
דקתי בה: אילמא אסיפא. אחיב דסיפא: סיפוק ליה כו'.
ולמה ליה למתלי טעמא כשמא יוציא הפקדון ויפסלו לעדות
ולשטובה: מאי ארישא. הא רישא פטור קמתי: אסיפא
דרישא. אחיב דקתי כרישא קאי: לשכנע מלוה. שלא היתה
שזה אלא שקל ויעול שקל דכיון דליכא שטובה על הלוה מן
התורה אי אחת יכול לפוטרו כולא כלום ומסוס חיקון ועלס
שלא יפסל ישראל שקלוה לשטובה מיניה ושדויה אמלוה: ואס
איחא

והורר ואמר איני משלם [מאי] מי אמרין מהדר קהדר ביה.
מכלן מוכיח ר"ת דאמר לחזרו וטול קודם
שנשבע יכול לחזור בו ולומר אשבע ולא אשלם וצפרק ים נומלון
(ב"ב דף קמח. ושם) דאמר עבדי גנבה
לזוך השבע וטול ונשבע אינו יכול
לחזור בו לא גרס נשבע בלא וא"ו
שנשבע שנע"כ ינבע וצריש שנועת
הדיניס (שנועת דף לג. ושם ד"ה אס)
דאמר אס אמר איני נשבע פוערין
אזו מיד לא כפרש"י שפוערין אומר
לפי שאינו יכול לחזור בו אלא ים
לומר משלקין אומר מנ"כ כדי שיתבייש
לחזור ולומר אשבע מיהו שוב פירש
ר"ת כתשובה אחת דשפיר גרסינן
נשבע בלא וא"ו ונשבע ע"כ והא
דלמרין צפרק זה צורר (בבבבין דף
מ. ושם: ד"ה שלח) גבי נאמן עלי אבא
או צפרק מחלוקת לאחר גמר דין אבל
קודם גמר דין דברי הכל יכול לחזור
בו הכא אפילו קודם שנשבע אינו
יכול לחזור בו דכיון שקבל עליו לשלם
אס ינבע זה שנענדו הו כמו לאחר
גמר דין והכא דקאמר מהדר קהדר
ביה לא שויכל לחזור אלא רוחה
הוא לחזור חף על פי שאינו יכול
ולא מקני ליה כפילא משוס דאטרמיה
לכ"ד כדאמר בסמוך גבי הוה
דאפקיד כפי וכה"ג אריכא כפי"ה
נותלן (ב"ב דף קמח.) מדאשתיק קנניה
וכשנאז לכסוף מהדר קהדר ביה
פירוש רוחה לחזור ואינו יכול:

והורר ואמר איני משלם מאי מי אמרין מהדר
קא הדר ביה או דלמא במלחיה קאי ודחויי
הוא דקא מדחי ליה אמר הריתי משלם ומת
ואמרו בניו אין אנו משלמין מאי מי אמרין
מהדר קא הדרי בהו או דלמא במלחא
דאבוהון קיימי ודחויי הוא דקא מדחו ליה
שלמו בניס מאי מצי אמר להו כי אקנאי
כפילא לאבוכון דעבד לי נייח נפשא לדידכו
לא או דלמא לא שניא אשילם לבניס מאי
מצי אמרי ליה כי אקני לך אבונא כפילא
דעבדת ליה נייח נפשיה אבל אני לדידן לא
או דלמא לא שניא שלמו בניס לבניס מאי
שילם מחצה מאי שאל שתי פרות ושילם
אחת מהן מאי שאל מן השותפין ושילם
לאחד מהן מאי שותפין ששאלו ושילם אחד
מהן מאי שאל מן האשה ושילם לבעלה מאי
אשה ששאלה ושילם בעלה מאי יתיקו יאמר
רב הונא דמשביעין אומר שטובה שאינה
ברשותו מאי טעמא חיישין שבאו עיניו נתן
בה מיתיבו טעמא את חבריו על המשכון
ואבד המשכון ואמר לו סלע הלויתך עליו
שקל היה שוה והלה אומר לא כי א"א סלע
הלויתני עליו סלע היה שוה פטור יסלע
הלויתך עליו שקל היה שוה והלה יומר לא
כי אלא סלע הלויתני עליו שלשה דינרם היה
שוה חייב סלע הלויתני עליו ב' היה שוה
והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתך ליו
סלע היה שוה פטור סלע הלויתני עליו שנים
היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע
הלויתך עליו ה' דינרם היה שוה חייב מי
נשבע מי שהפקדון אצלו שמא ישבע זה
ויוציא הלה את הפקדון יאוימא אסיפא
ותיפוק ליה דשטובה גבי מלוה היא דהא
קא גוריי מקצת הטענה אלא אמר שמואל
ארישא מאי ארישא אסיפא דרישא ליה
הלויתך עליו שקל היה שוה והלה
אומר לא כי אלא סלע הלויתני עליו
שלשה דינרין היה שוה חייב דשטובה
גבי לוח הוא ואמור רבנן לשתבע מלוה
שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון ואם
איחא

הריני משלם וסת בו. מימה היאך
ישלם לבני הנפקד ככל הא
אין אדם מוריש קנס לבניו כדמתן
גרס פירק נערה שנתפתחה (מכות
דף מא:)

שאל מן האשה. פי רש"י פרה
מנסי מלוג שהקנו שלה
ופירות לבעל וקסה דמאי קנעי דמי
שאל פרה מן האשה כאלוה אלא
הפירות מן הבעל וכשילם הפרה
לבעל כאלוה שילם הקנע לנשה ויש
לישכ שילם לבעל חלקו כמו שהיתה
שזה לפירומיה ולא שילם הקנע וגרע
שילם לאחד משותפס חלקו דהתם
שילם קנן ודוחק ויש לפרש שאל מן
האשה כשהיתה פנויה שהיו שלה
הקנן והפירות ונסת דהשתא שילם
הפירות לבעל אפילו נתן הכל לנשה
דכיון דנסת ים ש פירות כדן
נכסין מלוג וכן אשה ששאלה כשהיא
פנויה ונסת ושלמה דהשתא שילם
הבעל דהו הפירות שלו והריבין פי' שאל מן האשה וממה ושילם
לבעל מהו דאפילו אם תמלא לומר דשילם לבניס קנה כפילא משוס
נימוחא דלזבוון אבל בעל לא חייש לנימוחא דאשה וללישנא דמעשבו
אשה אינה חסה על בעלה וכן אשה ששאלה וממה ושילם בעל אפי'
אם מפקד מקני כפילא לבני נפקד משוס דרמיס להו משוס אבויון
אבל לא מקני להו לבעל משוס אשמו שמתה:

שמא יוציא הלה הפקדון. פירש רש"י ויפסלו לעדות ולשטובה
וקסה לר"ת דכל שכן שינבע הלוה שהוא ידקדק יומר
לינבע כחמת כדי שלא יפסלו המלוה וכי עבדין קנה לרמאי וכי מומא דחיישין שמה המשכון יתקלקל אחרי כן ויוציא עליו לעו'
א"ע"פ שנשבע כחמת א"כ"כ מאי פריך בסמוך כי משתבע מלוה נמי לטרח ליה וליחיי והשתא אי שוה יומר אם כי נשבע לשקר וכל
שכן שחנה שטובה ונראה ונראה חס כפירות רבני מנהל דנראה כמו שטובה לבעלה וגנאי הוא לינבע כיכא שהצדק מתבצר מתבצר
אחרי כן שהמלוה יוציא את הפקדון אבל כי רמיזן לה על המלוה לא ישבע עד שידע שלא יוכל למלאה וא"ת אמאי לא חשיב הא
צפרק כל הנשבעין (שנועת דף מד: ושם ד"ה ואלו) עם הנשבעין ונוטלין לדיכא למימר מנא ושייר דאלו קתי כדדייק כפ"ק דקידושין ודף
טו: ושם) גבי אלו מעיקין להם ויש לומר דלא חשיב חסם אלא אחסם שאין יכולין לינבע כגון גזלן וחובל דניכסיס הדברים כיון שנגנב
שלם כתיבו ונתקוטטו וילא חבול שהוא חבול וכן כחזוני אינו יכול לינבע כע"כ שאינו יודע אם נתן חזוני לפועלים וכן שכיר שאין כע"כ יכול
לינבע לפי שהוא ערוך כשועליו ומתאוי טעמא נמי כחזוני האלוה על נכסיו אשמו אמר' צפרק האשה שנפלו לה כו' (מכות דף פ. ושם ד"ה
ישבע) ישבע כמה הוציא ויטול דאין האשה יודעת כמה הוציא בעלה ולא חשיב לה פ' כל הנשבעים דהוי ככלל שכיר אבל הכא הלוה יכול
לינבע דקיס ליה טפי ממלוה אף שלא רצו תכמים גזירה שמא יוציא הלה כו'. (וע"פ מופ' מכות פ. ד"ה ישבע ועוד שם פו: ד"ה ואלו):

ב' מ"י פ"ה מהל'
שאלה ה' ה קמג
ע"ש מן מומת ק"י רלה:
" ב' מ"י פ"ה מהל' שאלה
יפקדון ה' א פגנ ששן
פ"ה טו"פ"ה ח"מ פ"י רלה
פ"ה א ופ"י ש"ה פ"ה ח'
" א ג מ"י פ"ה מהל'
מלוה וטה ה' ד'
פ"ה ע"ש ד' טו"פ"ה ח"מ
ק"י ע"ש ט"ו:
" ב' מ"י ש"ה טו"פ"ה ש"ס
פ"ה י':

רבינו הגנאל

שלמו בני שאל למשאל
או (א) לבני המשאל
או שילם מחצה ולא
הספיק להשלים הנשאר
עד שנמצא הונב או שאל
מאשה ושילם לבעלה
או שאלה האשה ושילם
בעלה או שאל חסני
שותפין ושילם לאחד מהן
או שאל מהן שותפין
ושילם אחד מהן אלו
נזלו עליו בחיקו. וקיימא
לן מוסר המוטל בספק
חליקין. אמר ר' הונא
ומשביעין. פי' אע"פ
שמילם אמר ר' הונא
מביעין אותו שטובה
שאנה ברשותו חיישין
שמה עיניו נתן בה
והמלוה אין ישראל טייע
דגרסינן לא סוף דבר
שילם אלא כיון דאמר
הריתי משלם חיישין לו
שמא שלם מלך בה יד.
אמר הריתי נשכר וראה
שנכנסתיו עליו שביעיה
אחרת חזר ואמר הריתי
משלם שותפין. אמר ר'
יוסי לא חייבתי התורה
לחמתי עלי אלא להקל
עלי שאם נרה לשלם
ישלם ואם אינו רצה
ישלם ישיב. הוי (לן)
עדים שננבה באונס הרה
היא דאמר ר' אלעזר
המוכר קנסי לאחר לא
עשה כלום. ונאמרינן דהא
דבר הונא הא דנתן
המלוה את חבריו על
המשכון ואמר לו
סלע הלויתך ושקל היה
שוה והלה אומר לא כי
אלא סלע הלויתני עליו
שילם לאחד משותפס חלקו דהתם
וכן קנן ודוחק ויש לפרש שאל מן
האשה כשהיתה פנויה שהיו שלה
הקנן והפירות ונסת דהשתא שילם
הפירות לבעל אפילו נתן הכל לנשה
דכיון דנסת ים ש פירות כדן
נכסין מלוג וכן אשה ששאלה כשהיא
פנויה ונסת ושלמה דהשתא שילם
הבעל דהו הפירות שלו והריבין פי' שאל מן האשה וממה ושילם
לבעל מהו דאפילו אם תמלא לומר דשילם לבניס קנה כפילא משוס
נימוחא דלזבוון אבל בעל לא חייש לנימוחא דאשה וללישנא דמעשבו
אשה אינה חסה על בעלה וכן אשה ששאלה וממה ושילם בעל אפי'
אם מפקד מקני כפילא לבני נפקד משוס דרמיס להו משוס אבויון
אבל לא מקני להו לבעל משוס אשמו שמתה:

(א) זו ששילם המלוה לבני
המשאל או ששילם מן המשאל
לבני המשאל:
(ב) פירושנו לפנינו כפי' 636
כיון דאמר הריתי משלם מני
שילם. אחי משלם או
חוספין שאל עלו כי ד' וי'
ויניח חס: וכו'.
(ג) ויניח חס: חוספין נתן
המלוה וכו'.